

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสินบน
ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗

จัดทำโดย
กองการเจ้าหน้าที่
ฝ่ายวินัยและส่งเสริมคุณธรรม

องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน
อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

**แนวทางการประเมินความเสี่ยงการทุจริตในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสินบน
ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗**

๑. คำนิยาม

ความเสี่ยงการทุจริต หมายถึง ความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการรับสินบน

๒. วัตถุประสงค์ในการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต เป็นมาตรการป้องกันการทุจริตสามารถช่วยลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตในองค์กรได้ ดังนั้น การประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต การออกแบบ และการปฏิบัติงานตามมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมจะช่วยลดความเสี่ยงด้านการทุจริต ตลอดจน การสร้างจิตสำนึกและค่านิยมในการต่อต้านการทุจริตให้แก่บุคลากรขององค์กรถือเป็นการป้องกันการเกิด การทุจริตในองค์กร ทั้งนี้ การนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ในองค์กรจะช่วยให้เป็นหลักประกันในระดับ หนึ่งว่า การดำเนินการขององค์กรจะไม่มีกรทุจริตหรือในกรณีที่พบกับการทุจริตที่ไม่คาดคิดโอกาส ที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่น หรือหากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่า องค์กรที่ไม่มีกรนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้เพราะได้มีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าไว้โดยให้เป็น ส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานประจำซึ่งไม่ใช่การเพิ่มภาระงานแต่อย่างใด

วัตถุประสงค์หลักของการประเมินความเสี่ยงการทุจริต คือ เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ มีมาตรการ ระบบ หรือแนวทางในบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต ซึ่งเป็นมาตรการป้องกันการทุจริตเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพต่อไป

๓. การบริหารจัดการความเสี่ยงมีความแตกต่างจากการตรวจสอบภายในอย่างไร

การบริหารจัดการความเสี่ยง เป็นการทำงานในลักษณะที่ทุกภาระงานต้องประเมินความเสี่ยง ก่อนปฏิบัติงานทุกครั้ง และแทรกกิจกรรมการตอบโต้ความเสี่ยงไว้ก่อนเริ่มปฏิบัติงานหลักตามภาระงานปกติ ของการเฝ้าระวังความเสี่ยงล่วงหน้าจากทุกภาระงานร่วมกัน โดยเป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบปกติ ที่มีการรับรู้และยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง (ผู้นำส่งงานให้) ซึ่งลักษณะเป็น Pre - Decision (การประเมิน ความเสี่ยงก่อนการตัดสินใจ) ส่วนการตรวจสอบภายในจะเป็นในลักษณะกำกับติดตามความเสี่ยงและเป็นการ สอบทานที่มีลักษณะเป็น Post - Decision (การประเมินความเสี่ยงหลังการตัดสินใจ)

๔. องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการทุจริต

องค์ประกอบหรือปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริต ประกอบด้วย Pressure/Incentive หรือแรง กดดันหรือแรงจูงใจ Opportunity หรือ โอกาส ซึ่งเกิดจากช่องโหว่ของระบบต่าง ๆ คุณภาพการควบคุม กำกับ ควบคุมภายในขององค์กรมีจุดอ่อน และ Rationalization หรือ การหาเหตุผลสนับสนุนการกระทำตามทฤษฎี สามเหลี่ยมการทุจริต (Fraud Triangle)

๕. ขอบเขตในการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

ขอบเขตในการประเมินความเสี่ยงการทุจริต สามารถแบ่งประเภทความเสี่ยงการทุจริต ออกเป็น ๓ ด้าน ดังนี้

(๑) ความเสี่ยงการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต การกิจให้บริการประชาชน อนุมัติ หรืออนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘

(๒) ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่

(๓) ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้จ่ายงบประมาณและการบริหารจัดการทรัพยากรภาครัฐ

๖. การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

๖.๑ การระบุความเสี่ยง (Risk Identification) คือ การนำข้อมูลที่ได้จากขั้นเตรียมการ ในส่วนรายละเอียดขั้นตอน แนวทางหรือเกณฑ์การปฏิบัติงานของกระบวนการที่จะทำการประเมินความเสี่ยง การทุจริตซึ่งในขั้นตอนการปฏิบัติงานนั้นย่อมประกอบไปด้วยขั้นตอนย่อย ในการระบุความเสี่ยงตามขั้นตอน ที่ ๑ ให้ทำการระบุความเสี่ยงอธิบายรายละเอียด รูปแบบ พฤติการณ์ความเสี่ยงเฉพาะที่มีความเสี่ยงการทุจริต เท่านั้น และในการประเมินต้องคำนึงถึงความเสี่ยงในภาพรวมของการดำเนินงานเรื่องที่จะทำการประเมินด้วย เนื่องจากในกระบวนการปฏิบัติงานตามขั้นตอนอาจไม่พบความเสี่ยง หรือโอกาสเสี่ยงต่ำ แต่อาจพบว่ามี ความเสี่ยงในเรื่องนั้น ๆ ในการดำเนินงานที่ไม่ได้อยู่ในขั้นตอนก็เป็นได้ โดยไม่ต้องคำนึงว่าหน่วยงานจะมี มาตรการป้องกันหรือแก้ไขความเสี่ยงการทุจริตนั้นอยู่แล้ว นำข้อมูลรายละเอียดดังกล่าวลงในประเภท ของความเสี่ยงซึ่งเป็น Known Factor หรือ Unknown Factor

ประเภทความเสี่ยง	คำอธิบาย
Known Factor	ความเสี่ยงทั้ง ปัญหา/พฤติกรรมที่เคยรับรู้ที่เคยเกิดมาก่อน คาดหมายได้ว่ามีโอกาสสูงที่จะเกิดซ้ำ หรือมีประวัติ มีตำนานอยู่แล้ว
Unknown Factor	ปัจจัยความเสี่ยงที่มาจากพยากรณ์ ประเมินการล่วงหน้าใน อนาคต ปัญหา/พฤติกรรม ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น (คิด ล่วงหน้า ตีตนไปก่อนไข้เสมอ)

๖.๒ เกณฑ์การวัดความเสี่ยงเชิงคุณภาพ คือ ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นเนื่องจากการปฏิบัติงาน ซึ่งสามารถรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์และวัดผลกระทบได้ในเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็นเกณฑ์ ระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) เชิงคุณภาพ และเกณฑ์ระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) เชิงคุณภาพ

๖.๒.๑ เกณฑ์ระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) เชิงคุณภาพ สามารถแบ่ง ระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) เชิงคุณภาพ ได้ออกเป็น ๕ ระดับ ดังนี้

ระดับ	โอกาสที่เกิด	คำอธิบาย
๕	สูงมาก	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตมากกว่า ๒๕ ครั้งต่อปี
๔	สูง	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๒๐ ครั้งต่อปี
๓	ปานกลาง	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๑๕ ครั้งต่อปี
๒	น้อย	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๑๐ ครั้งต่อปี
๑	น้อยมาก	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๕ ครั้งต่อปี

๖.๒.๒ เกณฑ์ระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) เชิงคุณภาพ สามารถแบ่งระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) เชิงคุณภาพ ได้ออกเป็น ๕ ระดับ ดังนี้

ระดับ	ความรุนแรง	คำอธิบาย
๕	สูงมาก	เสียหายต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงาน ประชาชนไม่ได้รับความสะดวก เป็นภัยด้านความมั่นคง อาชญากรรม และความรุนแรงอื่น ๆ
๔	สูง	เสียหายต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงาน และประชาชนไม่ได้รับความสะดวก
๓	ปานกลาง	เสียหายต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงาน
๒	น้อย	-
๑	น้อยมาก	-

ระดับของความเสี่ยง (Degree of Risk) แสดงถึงระดับความสำคัญในการบริหารความเสี่ยงโดยพิจารณา จากผลคูณของระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) กับระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) ของความเสี่ยงแต่ละสาเหตุ (โอกาส x ผลกระทบ) กำหนดเกณฑ์ไว้ ๔ ระดับ ดังนี้

ลำดับ	ระดับความเสี่ยง (Degree of Risk)	ช่วงคะแนน
๑	ความเสี่ยงระดับสูงมาก (Extreme Risk : E)	๑๕ - ๒๕ คะแนน
๒	ความเสี่ยงระดับสูง (High Risk : H)	๙ - ๑๔ คะแนน
๓	ความเสี่ยงระดับปานกลาง (Moderate Risk : M)	๔ - ๘ คะแนน
๔	ความเสี่ยงระดับต่ำ (Low Risk : L)	๑ - ๓ คะแนน

๖.๓ การวิเคราะห์ความเสี่ยง กล่าวคือ ในการวิเคราะห์ความเสี่ยงจะต้องมีการกำหนดแผนภูมิความเสี่ยง (Risk Profile) ที่ได้จากการพิจารณาจัดระดับความสำคัญของความเสี่ยงจากโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) และผลกระทบที่เกิดขึ้น (Impact) และขอบเขตของระดับความเสี่ยงที่สามารถยอมรับได้ (Risk Appetite Boundary) โดยการคำนวณ ดังนี้

$$\text{ระดับความเสี่ยง} = \text{โอกาสในการเกิดเหตุการณ์ต่างๆ} \times \text{ความรุนแรงของเหตุการณ์ต่างๆ} \\ (\text{Likelihood} \times \text{Impact})$$

การกำหนดแผนภูมิความเสี่ยง (Risk Profile) สามารถจัดแบ่งเป็น ๔ ระดับ สามารถแสดงเป็น Risk Profile แบ่งพื้นที่เป็น ๔ ส่วน (๔ Quadrant) ใช้เกณฑ์ในการจัดแบ่ง ดังนี้

ระดับความเสี่ยง	คะแนนระดับความเสี่ยง	มาตรการกำหนด	การแสดงสัญลักษณ์
เสี่ยงสูงมาก (Extreme)	๑๕ - ๒๕ คะแนน	มีมาตรการลดและประเมินซ้ำหรือถ่ายโอนความเสี่ยง	สีแดง
เสี่ยงสูง (High)	๙ - ๑๔ คะแนน	มีมาตรการลดความเสี่ยง	สีส้ม
ปานกลาง (Medium)	๔ - ๘ คะแนน	ยอมรับความเสี่ยง แต่มีมาตรการควบคุมความเสี่ยง	สีเหลือง
ต่ำ (Low)	๑ - ๓ คะแนน	ยอมรับความเสี่ยง	สีเขียว

ตารางระดับของความเสี่ยง (Degree of Risk)

ความรุนแรงของผลกระทบ (Impact)						
๕	๕	๑๐	๑๕	๒๐	๒๕	
๔	๔	๘	๑๒	๑๖	๒๐	
๓	๓	๖	๙	๑๒	๑๕	
๒	๒	๔	๖	๘	๑๐	
๑	๑	๒	๓	๔	๕	
	๑	๒	๓	๔	๕	

โอกาสที่จะเกิดความเสียหาย (Likelihood) →

หมายเหตุ :

สถานะสีแดง หมายถึง ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ไม่สามารถยอมรับได้ ต้องมีแผน/มาตรการเพื่อลดความเสี่ยงทันที

สถานะสีส้ม หมายถึง ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ไม่สามารถยอมรับได้ ต้องมีแผน/มาตรการเพื่อลดความเสี่ยง

สถานะสีเหลือง หมายถึง ความเสี่ยงยังอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ แต่ต้องมีการทบทวนความเสี่ยงของมาตรการควบคุมที่มีอยู่

สถานะสีเขียว หมายถึง ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ โดยไม่ต้องมีการจัดทำแผนเพื่อลดความเสี่ยง

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสินบนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗

ลำดับ	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการรับ สินบน	เหตุการณ์ความเสี่ยง	โอกาส/ ความถี่	ผลกระทบ ความรุนแรง	ระดับ ความเสี่ยง (Rick Score)	มาตรการ ในการบริหารจัดการความเสี่ยง	ส่วนราชการ ผู้รับผิดชอบ
๑.	การอนุมัติ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘	เจ้าหน้าที่มีการเรียกรับสินบนเพื่อช่วยให้การพิจารณาอนุมัติ อนุญาตง่ายขึ้นหรือได้รับการยกเว้นหรือไม่เป็นไปตามกฎหมาย	๓	๒	ปานกลาง	๑. ผู้บังคับบัญชามีการควบคุมและติดตามการทำงานอย่างใกล้ชิดมีการตรวจสอบและกำกับให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามระเบียบอย่างเคร่งครัด ๒. อบรมความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ ๓. จัดทำแผนผังขั้นตอนการปฏิบัติงานตามกฎหมายเผยแพร่ ณ จุดให้บริการ ๔. จัดทำคู่มือการให้บริการประชาชน	ทุกส่วนราชการ ในสังกัดองค์การบริหารส่วน จังหวัดลำพูน
๒.	การใช้อำนาจตามกฎหมาย/ การให้บริหารตามภารกิจ	๑. ผู้บริหารดำเนินการตามนโยบายของตนเอง แทรกแซงการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ซึ่งอาจขัดต่อระเบียบที่เกี่ยวข้อง ๒. บุคลากรของหน่วยงานปฏิบัติ ตามนโยบายของผู้บริหารโดยไม่มีระเบียบกฎหมายรองรับ	๔	๒	ปานกลาง	๑. ส่งเสริมการปฏิบัติงานตามประมวลจริยธรรมหลักธรรมาภิบาล ๒. ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบโดยไม่ขัดต่อข้อปฏิบัติ กฎ ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ๓. กำหนดนโยบายมาตรการหรือแนวทางการปฏิบัติที่ดีเพื่อเป็นการป้องกันการทุจริต	สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ลำดับ	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต ในประเด็นที่เกี่ยวกับการรับ สินบน	เหตุการณ์ความเสี่ยง	โอกาส/ ความถี่	ผลกระทบ ความรุนแรง	ระดับ ความเสี่ยง (Rick Score)	มาตรการ ในการบริหารจัดการความเสี่ยง	ส่วนราชการ ผู้รับผิดชอบ
		๓. บุคลากรของหน่วยงานไม่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานมีการเรียกรับเงินหรือประโยชน์อื่นใดเพื่อการปฏิบัติหน้าที่				๔. ช่องทางการร้องเรียนเจ้าหน้าที่	
๓.	การบริหารงานบุคคล	การสรรหา การบรรจุ การแต่งตั้ง การรับโอนหรือโอนย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การประเมินเลื่อนระดับ การเลื่อนชั้นเงินเดือน ไม่เป็นไปตามกฎหมายหรือระเบียบของราชการ มีการเรียกรับเงินเพื่อให้ได้รับการแต่งตั้งหรือเลื่อนระดับหรือใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวในการช่วยเหลือพวกพ้องให้เข้ากับการบรรจุ/แต่งตั้ง	๑	๒	ต่ำ	๑. การกำหนดหลักเกณฑ์ในการบริหารงานบุคคลที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ๒. มาตรการแสดงเจตนาธรรมในการนำหลักคุณธรรมมาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหาร ๓. ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบโดยไม่ขัดต่อ ข้อปฏิบัติ กฎ ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ๔. กำหนดนโยบายมาตรการหรือแนวทางการปฏิบัติที่ดีเพื่อเป็นการป้องกันการทุจริต	กองการเจ้าหน้าที่

ลำดับ	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต ในประเด็นที่เกี่ยวกับการรับ สินบน	เหตุการณ์ความเสี่ยง	โอกาส/ ความถี่	ผลกระทบ ความรุนแรง	ระดับ ความเสี่ยง (Rick Score)	มาตรการ ในการบริหารจัดการความเสี่ยง	ส่วนราชการ ผู้รับผิดชอบ
๔.	การจัดซื้อจัดจ้าง	การบริหาร การเงินงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การจัดหาพัสดุ ไม่เป็นไปตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง หรือไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ หรือใช้เงินไม่เกิดประโยชน์กับ ราชการ ในบางขั้นตอนมีการเข้าไป มีส่วนได้เสียหรือเข้าไปเรียกร ทรัพย์สินหรือเพื่อให้กระบวนการ รวดเร็วขึ้น	๓	๒	ปานกลาง	๑. ผู้บังคับบัญชามีการควบคุมและ ติดตามการทำงานอย่างใกล้ชิดมีการ ตรวจสอบและกำชับให้เจ้าหน้าที่ ปฏิบัติตามระเบียบอย่างเคร่งครัด ๒. อบรมความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติ การอำนวยความสะดวกในการ พิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ ๓. จัดทำแผนผังขั้นตอนการปฏิบัติงาน ตามกฎหมายเผยแพร่ ณ จุดให้บริการ ๔. จัดทำคู่มือการให้บริการประชาชน	กองพัสดุ และทรัพย์สิน